

Prof. Dr.
Zehra ODYAKMAZ

Ümit KAYMAK

İsmail ERCAN

THEMIS

İDARİ YARGI

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM İDARENİN DENETLENMESİ

I. GENEL OLARAK	1
II. YARGI DIŐI DENETİM	2
A. İdari Denetim	2
1. Genel İdari Denetim	2
2. Özel İdari Denetim	4
B. Siyasal Denetim	11
1. Hükümetin TBMM Tarafından Denetlenmesi	11
2. Dilekçe Hakkı	12
C. Kamuoyu Denetimi	14
D. Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık)	15
1. Genel Olarak	15
2. Tarihsel Gelişimi	15
3. Kamu Denetçiliği Kurumu	16
III. YARGI DENETİMİ	19
A. Genel Olarak	19
B. Yargı Denetiminde Uygulanan Belli Başlı Sistemler	20
1. Yargı Birliđi Sistemi	20
2. Yargı Ayrılığı Sistemi (İdari Yargı Sistemi)	20
C. Ülkemizdeki İdari Yargı Sistemi	21

İKİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI VE SINIRLARI

I. İDARİ YARGI DENETİMİNİN KAPSAMI	23
A. Genel Olarak	23
B. Yasama Kısıntıları	23
1. Kavram ve Tarihsel Süreç	23
2. Pozitif Hukukta Durum	24
C. Yargı Kısıntıları (Hükümet Tasarrufları)	29
II. İDARİ YARGI DENETİMİNİN SINIRLARI	30
A. Genel Olarak	30
B. Bağlı Yetki - Takdir Yetkisi Ayrımı	31
1. Bađlı Yetki	31
2. Takdir Yetkisi	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ

I. GENEL İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	37
A. Danıştay	37
1. Daireler	38
2. Danıştay Genel Kurulu	42
3. İdari İşler Kurulu	42
4. İdari Dava Daireleri Kurulu ve Vergi Dava Daireleri Kurulu	43

5. İctihatları Birleştirme Kurulu	45
6. Başkanlar Kurulu	45
7. Başkanlık Kurulu	46
8. Yüksek Disiplin Kurulu	48
9. Disiplin Kurulu	48
B. Bölge İdare Mahkemeleri	48
1. Genel Olarak	48
2. Kuruluşu	49
3. Örgütü, Organların Görevleri ve Çalışma Usulleri	49
4. Karşılaştırma: 6545 Sayılı Kanun'la Getirilen Yenilikler ve Kaldırılan Hükümler	53
C. İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemeleri	53
1. Kuruluşu	53
2. Yapısı ve Görevleri	54
D. Nöbetçi Mahkemeler	55
1. Danıştayda	55
2. İdare ve Vergi Mahkemelerinde	56
II. ASKERİ İDARİ YARGI ÖRGÜTÜ	56
A. Daireler	57
B. Daireler Kurulu	57
C. Başkanlar Kurulu	58
D. Yüksek Disiplin Kurulu	58
E. Genel Kurul	59

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ

I. GENEL İDARİ YARGI GÖREVLİLERİ	61
A. Danıştay Personeli	61
1. Meslek Mensupları	61
2. Diğer Görevliler	65
B. Bölge İdare Mahkemesi Personeli	66
C. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Personeli	66
II. ASKERİ İDARİ YARGI PERSONELİ	67
III. YARGICIN YASAKLILIĞI (ÇEKİNMESİ) VE REDDİ	68
A. Genel Olarak	68
B. Yargıcın Yasaklılığı ile Reddinin Karşılaştırılması	69
C. Hukuk Yargılamasında Yargıcın Çekinmesi ve Reddi	69
1. Yargıcın Yasaklılığı	69
2. Yargıcın Reddi	70
D. İdari Yargılamada Çekinme ve Ret	73
1. Danıştayda Çekinme ve Ret	73
2. Mahkemelerde Çekinme ve Ret	74
3. Çekinme ve Reddin Sonuçları	75

BEŞİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGININ GÖREV ALANI

I. GÖREV KAVRAMI	77
II. İDARİ YARGININ GÖREV ALANININ ANAYASAL DAYANAĞI SORUNU	78
III. İDARİ YARGININ GÖREV ALANINI BELİRLEYEN ÖLÇÜTLER	79

IV. İDARİ YARGININ GÖREV ALANI DIŞINDA KALAN UYUŞMAZLIKLAR	80
A. Yasama ve Yargı İşlemleri	80
B. Adli Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	81
1. Abonman Sözleşmeleri	81
2. İdari Para Cezaları	82
3. İdarenin Özel Kişilere Karşı Açtığı Davalar	88
4. İdarenin Özel Hukuk Sözleşmelerinden Doğan Davalar	88
5. Kamu Görevlilerine Karşı Açılan Davalar	89
6. Tapu Siciliyle İlgili Davalar	89
7. Kamulaştırmadan Doğan Özel Hukuk Uyuşmazlıkları.....	91
8. Nüfus Kayıtlarına İlişkin Davalar	93
9. İcra ve İflas Dairesi Görevlilerinin Kusurlarından Doğan Tazminat Davaları	94
10. Hizmet Sözleşmesinden Doğan Uyuşmazlıklar.....	94
11. Fiili Yol (İdarenin Haksız Fiilleri)	95
12. İdareye Ait Taahhütlerinin Yaptığı Kazalardan Doğan Uyuşmazlıklar	97
13. Vakıf Üniversitelerine İlişkin Uyuşmazlıklar	99
C. Askeri İdari Yargının Görev Alanına Giren Uyuşmazlıklar	100
1. AYİM'in Görev Alanının Belirlenmesi	100
2. AYİM'in Görev Alanına İlişkin Örnekler	103
V. GÖREV VE HÜKÜM UYUŞMAZLIKLARI.....	105
A. Genel Olarak.....	105
B. Görev Uyuşmazlığı.....	108
1. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	108
2. Olumlu Görev Uyuşmazlığının İkinci Türü	115
3. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	116
C. Hüküm Uyuşmazlığı.....	118
1. Genel Olarak	118
2. Koşulları	118
3. Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesi	118
D. Uyuşmazlık Çıkarılmayacak Durumlar	119
E. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarını Bekletici Sorun Sayma	119
F. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Sonuçları	120
1. Kararların Bağlayıcılığı.....	120
2. Kararların Kesinliği	120
3. Kararlar Arasındaki Çelişkilerin İlke Kararıyla Giderilmesi	121

ALTINCI BÖLÜM İDARİ DAVALAR

I. GENEL OLARAK	123
A. Edim (= Eda) Davaları	123
B. Tespit Davaları	124
C. Yenilik Doğuran (İnşai) Davalar	124
II. İDARİ DAVA TÜRLERİ	125
III. İPTAL DAVALARI.....	126
A. Genel Olarak.....	126
B. İptal Davasının Özellikleri	126
C. İptal Davasının Konusu	128
D. İptal Davasının Ön Koşulları	132
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar (Görev ve Yetki).....	132
2. Davanın Konusuna İlişkin Ön Koşullar	133

3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	134
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	141
5. İptal Davasının Süresine İlişkin Ön Koşullar.....	143
6. İptal Davasının Biçimine İlişkin Ön Koşullar	143
E. İptal Davasının Esasa İlişkin Koşulları	143
1. Yetki Unsuru	145
2. Şekil Unsuru	147
3. Sebep Unsuru.....	148
4. Konu Unsuru	148
5. Amaç (Maksat) Unsuru	150
F. Yürütmenin Durdurulması.....	150
1. Genel Olarak	150
2. Hukuksal Niteliği	152
3. Koşulları	153
4. Yürütmenin Durdurulması Kararlarına İtiraz	156
5. Yürütmenin Durdurulması Kararının Sonuçları	157
6. Yürütmenin Durdurulması Kararı Verilemeyecek Durumlar.....	158
7. Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde Yürütmenin Durdurulması	158
G. İptal Davasının Sonuçları	159
1. İptal Davasının Reddedilmesinin Sonuçları	159
2. İptal Davasının Kabul Edilmesinin Sonuçları.....	160
H. İptal Kararının Uygulanması	161
1. İdarenin Sorumluluğu	161
2. Kamu Görevlisinin Sorumluluğu	162
IV. TAM YARGI DAVALARI	163
A. Genel Olarak.....	163
B. Türleri	164
C. Tam Yargı Davasının Ön Koşulları.....	165
1. Mahkemeye İlişkin Ön Koşullar	165
2. Dava Konusuna İlişkin Ön Koşullar	165
3. Davacıya İlişkin Ön Koşullar.....	166
4. Davalıya İlişkin Ön Koşullar	167
5. Süreye İlişkin Ön Koşullar	167
6. Biçime İlişkin Ön Koşullar.....	167
D. Tam Yargı Davasının Esasına İlişkin Koşullar	167
1. Kusurlu Sorumluluk (Hizmet Kusuru).....	168
2. Kusursuz Sorumluluk	169
E. Tam Yargı Davasının Sonuçları	170
1. Davanın Reddinin Sonuçları	170
2. Davanın Kabulünün Sonuçları	171
F. Tam Yargı Davasında Verilen Kararların Uygulanması	171
V. İDARİ YARGIDA YER ALMAYAN DAVA TÜRLERİ	172
A. Temyiz Davaları	172
B. Yorum Davaları	172
1. Genel Olarak	172
2. Özellikleri	173
3. Pozitif Hukukumuzda Yorum Davasının Durumu	173
C. Tespit Davaları	174
1. Genel Olarak	174
2. Özellikleri	174
3. Koşulları	174

4. Türleri.....	175
5. Pozitif Hukukumuzda Tespit Davalarının Durumu.....	175

YEDİNCİ BÖLÜM İDARİ DAVALARIN AÇILMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

I. İDARİ DAVALARIN AÇILMASI	177
A. Dava Dilekçesi	177
B. Dava Dilekçesinde Gösterilmesi Gereken Hususlar	178
1. Tarafların ve Varsa Vekillerinin veya Temsilcilerinin Ad ve Soyadları veya Unvanları ve Adresleri ile Gerçek Kişilere Ait Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ...	178
2. Davanın Konusu	179
3. Davanın Nedenleri	180
4. Davanın Dayandığı Kanıtlar	180
5. Davaya Konu Olan İdari İşlemin Yazılı Bildirim Tarihi.....	181
6. İstem Sonucu	182
7. Diğer Hususlar.....	182
8. Sonuç Olarak	182
C. Dava Dilekçesinin Verileceği Yerler.....	183
D. Dava Dilekçesinin Kaydı ve Dilekçeler Üzerine Uygulanacak İşlem	185
E. Tarafların Kişilik ve Niteliğinde Değişiklik	186
F. Aynı Dilekçe ile Dava Açılabilecek Durumlar	187
1. Tek Dilekçe ile Birden Çok İdari İşleme Karşı Dava Açılması	187
2. Birden Çok Kişinin Tek Dilekçe ile Dava Açması.....	188
G. İslah	189
II. İDARİ YARGIDA İLK İNCELEME	191
A. Genel Olarak.....	191
B. Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme	191
C. İlk İnceleme Üzerine Verilecek Kararlar	193
D. İlk İnceleme Üzerine Verilen Kararlara Karşı Başvuru	194
E. İlk İncelemeye Genel Bakış ve Örnek Olay	195
III. TEBLİGAT VE CEVAP VERME	196
IV. DURUŞMA	197
A. İlk Derece Yargı Yerinde Duruşmaya Karar Verilmesi.....	198
1. Tarafların İstemi Üzerine	198
2. Yargı Yerinin Kararı Üzerine	199
B. Temyiz ve İstinaflarda Duruşmaya Karar Verilmesi.....	199
C. Duruşmaya İlişkin Diğer Hükümler	199
V. DOSYALARIN İNCELENMESİ VE KARARA BAĞLANMASI	200
A. Dosyaların İncelenmesi ve Karara Bağlanması	200
B. Kararlarda Bulunması Gereken Hususlar	201

SEKİZİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGIDA GÖREV VE YETKİ

I. GÖREV.....	203
A. Kavram	203
B. Özellikleri.....	203
C. İdari Yargı Sistemimizde Yer Alan Mahkemelerin Görevleri	204

1. Danıştayın Yargısal Görevleri	204
2. Bölge İdare Mahkemesinin Görevleri.....	207
3. İdare Mahkemeleri ile Vergi Mahkemelerinin Görevleri.....	208
II. YETKİ	209
A. Kavram	209
B. Özellikleri.....	209
C. Genel Yetki Kuralı	209
D. Özel Yetki Kuralları.....	210
1. Kamu Görevlileri ile İlgili Davalarda Yetki.....	210
2. Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Yetki.....	210
3. Taşınır Mallara İlişkin Davalarda Yetki	211
4. Tam Yargı Davalarında Yetki	211
5. Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki	211
III. GÖREVSİZLİK VE YETKİSİZLİK HALLERİNDE YAPILACAK İŞLEMLER	212

DOKUZUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA SÜRELER

I. GENEL OLARAK	215
II. DAVA SÜRELERİ	215
A. Genel Süreler.....	215
B. Özel Süreler	217
III. SÜRELERİN BAŞLAMASI.....	218
IV. SÜRELERİN HESAPLANMASI	220
A. 60 Günlük Süreler.....	221
B. 30 Günlük Süreler.....	221
C. Şubat Tebligatları.....	221
V. SÜRELERİN DURMASI.....	222
A. İlgiliilerin, Haklarında İdari Davaya Konu Olabilecek Bir İşlem ya da Eylemin Yapılması için İdari Makamlara Başvurusu (İYUK. m.10 Başvurusu)	222
B. Üst Makamlara Başvurma (İYUK m. 11 Başvurusu)	226
1. İYUK 10 ve 11. Madde Başvurularının Karşılaştırılması	229
2. İYUK 10 ve 11. Madde Başvurularına İlişkin Pratikler	230
C. Bilgi Edinme Kapsamında Yapılan Başvuru	231
D. Kamu Denetçiliği Kurumuna Yapılan Başvuru.....	232
VI. SÜRELERİN KESİLMESİ.....	232
A. Görevli Olmayan Yargı Yerlerine Başvurma	232
B. Dilekçelerin Reddi Kararından Sonraki Ek Süre.....	233
C. İdari İşlem Nedeniyle İptal ve Tam Yargı Davasının Birlikte Açılması Durumunda Tam Yargı Davasının Süresinin İşlememesi.....	234
VII. TAM YARGI DAVALARINDA SÜRE	234
A. İdari İşlemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.12)	234
1. Doğrudan Doğruya Tam Yargı Davası Açılması	235
2. İptal ve Tam Yargı Davalarının Birlikte Açılması	235
3. İptal Davası Açıldıktan Sonra Tam Yargı Davası Açılması	235
B. İdari Eylemden Doğan Tam Yargı Davasında Süre (İYUK. m.13).....	236
C. İYUK 12. ve 13. Maddelerinin Karşılaştırılması	237
D. İYUK 11, 12 ve 13. Maddelerinin Uygulanmasına İlişkin Yöntem	238
VIII. SÜRELERE GENEL BAKIŞ	240

ONUNCU BÖLÜM İDARİ YARGIDA ÖZEL DURUMLAR

I. İDARİ DAVALARDA İSPAT VE KANITLARIN TESPİTİ	245
II. YARGI YERİ BELİRLENMESİ (MERCİ TAYİNİ).....	246
III. BAĞLANTILI DAVALAR	246
A. Genel Olarak.....	246
B. Koşulları.....	247
C. Bağlantı Kararının Verilmesi	247
D. Bağlantı İsteminin İlk Derece Yargı Yerince Kabul Edilmemesi Kararına İtiraz	248
IV. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İDARİ DAVALARDA YER ALMASI	249
A. Davaya Katılma	249
1. Genel Olarak	249
2. Koşulları	249
3. Usul	250
4. Sonuçları	250
5. Giderler	251
B. Davanın İhbarı (Duyurulması).....	251
1. Tanımı ve Koşulları	251
2. Usul	252
3. Sonucu	252
V. DAVAYA SON VEREN TARAF İŞLEMLERİ	253
A. Davadan Feragat.....	253
B. Kabul	254
VI. İDARİ YARGIDA HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU İLE VERGİ USUL KANUNUNUN UYGULANACAĞI DURUMLAR	255
VII. İDARİ YARGILAMADA YENİ BİR KURUM: İVEDİ YARGILAMA.....	256
A. Genel Olarak.....	256
B. Yargılama Yöntemi.....	257
C. C.	
Yargılama Konusu Uyuşmazlıklar	258

ONBİRİNCİ BÖLÜM İDARİ YARGIDA KANUN YOLLARI (KARARLARA KARŞI BAŞVURU YOLLARI)

I. GENEL OLARAK	261
II. AMACI	261
III. TÜRLERİ.....	262
IV. KANUN YOLLARINA BAŞVURULAMAYACAK KARARLAR	264
V. KANUN YOLLARI DIŞINDA DİĞER BAŞVURU YOLLARI	264
A. “Kararın Açıklanması veya Aykırılıkların Giderilmesi” ve “Yanlışlıkların Düzeltilmesi” Yolları.....	264
1. Açıklama veya Aykırılıkların Giderilmesi	265
2. Yanlışlıkların Düzeltilmesi.....	266
B. Kanun Yolu Niteliği Taşımayan Özel İtiraz Yolu	266
VI. OLAĞAN KANUN YOLLARI	267
A. İstinaf	267
1. Genel Olarak	267
2. İstinaf ve Temyiz Yollarının Karşılaştırılması	268

3. İstinaf Mercii	268
4. İstinaf Konusu Olan Kararlar	268
5. İstinafa Konu Olmayan Kararlar.....	269
6. İstinaf Süresi.....	269
7. İstinaf Yöntemi ve Dilekçenin İncelenmesi.....	269
8. İstinaf İncelemesi Üzerine Verilen Kararlar	270
B. Temyiz	271
1. Temyiz Yeri	271
2. Temyiz İstemi	272
3. Temyiz Konusu Kararlar	272
4. Temyiz Edilemeyecek Kararlar.....	273
5. Temyiz Süresi.....	274
6. Temyiz Dilekçesinin Verilmesi ve İncelenmesi.....	274
7. Temyiz İncelemesi	275
8. Temyiz Nedenleri	276
9. Temyiz İncelemesi Sonucunda Verilen Kararlar.....	276
10. Temyizden Vazgeçme	277
11. İstinaf ve Temyiz Yollarında Yürütmenin Durdurulması	278
C. İstinaf ve Temyiz Yollarının Karşılaştırılması	279
VII. OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLLARI	280
A. Kanun Yararına Temyiz	280
B. Yargılamanın Yenilenmesi.....	281
1. Koşulları	281
2. Yargılamanın Yenilenmesi İsteminin İnceleneceği Yer ve Usulü	283
VIII. ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİNDE KANUN YOLLARI	283
A. Genel Olarak	283
B. Olağan Kanun Yolu: Kararın Düzeltilmesi.....	284
C. Olağanüstü Kanun Yolu: Yargılamanın Yenilenmesi	284

EK

**6545 SAYILI KANUNUN (5.YARGI PAKETİ)
KABULÜNDEN ÖNCEKİ ESKİ KANUN YOLLARI**

A. İtiraz	287
1. Genel Olarak	287
2. İtiraz Mercii	288
3. İtiraz Konusu Olan Kararlar	288
4. İtiraz Süresi.....	290
5. İtiraz Yöntemi ve İtiraz Dilekçesinin İncelenmesi	290
6. İtirazın İncelenmesi ve İtiraz Üzerine Verilen Kararlar	290
B. Temyiz	291
1. Temyiz Mercii	292
2. Temyiz İstemi	292
3. Temyizin Konusu Olan Kararlar	292
4. Temyiz Edilemeyecek Kararlar	293
5. Temyiz Süresi.....	294
C. Kararın Düzeltilmesi	294
1. Kanun Yararına Bozma	296

ÇÖZÜMLÜ ÇIKMIŞ SORULAR.....	299
-----------------------------	-----

İDARİ YARGI TEMEL KANUNLARI

DANIŞTAY KANUNU	437
BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN	465
İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU	477
ASKERİ YÜKSEK İDARE MAHKEMESİ KANUNU	505